

VSEBINA

1. sklop: Raziskovanje v socialnem delu s starimi ljudmi

2. sklop: Dolgotrajna oskrba

Oblike skrbi za stare ljudi v Sloveniji

Institucionalno varstvo

3. sklop: Odnos do starih ljudi v sodobni družbi

1. SKLOP

RAZISKOVANJE NA FAKULTETI ZA SOCIALNO DELO

1. Zgodovina domov za stare v Sloveniji
(2004 - 2006)
2. Delo z dementnimi osebami – priprava modela obravnave oseb z demenco (2003 - 2004)
3. Skrb za osebe z demenco v skupnosti
(2005 – 2007)
4. ILAC - Interactive Learning and Caring in Community (2007 - 2009)
5. PROVOJ (2005 -
6. Socialna varnost starejšega kmečkega prebivalstva
(2008 – 2010)

Zgodovina domov za stare v Sloveniji

RAZISKOVALNI PROBLEM

Vpliv dimenzije razvoja domov na kvaliteto življenja stanovalcev domov, predvsem pa, koliko se je z izboljšanjem standardov in s formalno urejenostjo domov izboljšala kakovost življenja stanovalcev v domu.

Lambrechtov dom Slovenske Konjice (1871)

REZULTATI

- Slovenski domovi za stare ljudi so se v preteklih šestdesetih letih iz »hiralnic« razvili v zapletene institucionalne sisteme, ki opravljajo pomembno vlogo na področju skrbi za stare ljudi.
- Pravice in dolžnosti stanovalcev
- Profesionalizacija strok zastopanih v domu
- Razvoj, vloga in pomen socialnega dela v domovih

Delo z dementnimi osebami - priprava modela obravnave oseb z demenco

- Fenomen demence smo raziskovali s povsem vsakdanjega vidika, z vidika življenja stanovalcev domov, njihovih interakcij z osebjem in svojci.
- Načela normalizacije: medsebojni odnosi, možnost izbire, razvijanje sodelovanja
 - participacija, osebni razvoj
 - individualiziran razvoj, integracija v družbeno okolje
- število in delež oseb z diagnozo demence
- način izvajanja storitev oskrbe
- programi oz. projekti
- finančna sredstva
- prostorski, kadrovski pogoji
- vloga socialne delavke pri delu z osebami z demenco

REZULTATI

- Trije modeli skrbi za osebe z demenco: integrirani, segregirani in delno segregirani. Vsak od njih ima šibke in močne točke.
- Različni problemi: organizacijski, prostorski, kadrovski, pomanjkanje ustreznih normativov in finančnih sredstev za izboljšanje dela z osebami z demenco.
- Predlog: socialni model skrbi za osebe z demenco, ki temelji na individualiziranem pristopu, pri katerem enakopravno sodelujeta področje zdravstva in socialnega varstva.

A photograph of a man in a grey jacket and cap sitting on a rocky, grassy shore, looking out at a calm sea under a grey sky. A tall, dark rock formation is visible in the distance on the right. The text 'Skrb za osebe z demenco v skupnosti' is overlaid in blue on the lower part of the image.

Skrb za osebe z demenco v skupnosti

Predavanje 4. letnik izredni, 8.10.2011

Skrb za osebe z demenco v skupnosti

1. Predstavitev življenja in problemov, s katerimi s srečujejo osebe z demenco in njihovi svojci
2. Prepoznavanje oblik, vrste in kakovosti skrbi
3. Definiranje doživljanja in izkušenj oseb z demenco (opis strokovne in osebne pomoči).
4. Detekcija služb v skupnosti, ki pomagajo osebam z demenco in njihovim svojcem
5. Ustanovitev fokusne skupine

REZULTATI

- Demenca prinaša težave, ki se globoko zarežejo v medsebojno razumevanje. Ob tem so pogosti občutki nemoči, potrnosti, pa tudi jeze in nerazumevanja.
- Osebe z demenco potrebujejo ob sebi človeka, ki jim bo omogočal ohranjati samostojnost in jih pri tem podpiral, postoril pa le tisto, kar oseba sama resnično ne zmore več.
- Na področju socialnega dela z osebami z demenco še vedno prevladujejo tradicionalna ravnanja

ILAC - INTERACTIVE LEARNING AND CARING IN COMMUNITY

Projekt: izmenjava izkušenj partnerjev, oblikovanje izobraževalnega programa:

- spoznavanje in razumevanje demence iz uporabniške perspektive
- vzpostavljanje medsebojnih odnosov, prilagojenih osebam z demenco, njihovemu razumevanju sveta, njihovim potrebam

- raziskovanje, odkrivanje in identificiranje potreb oseb z demenco
- odkrivanje zmožnosti in sposobnosti oseb z demenco za samostojno življenje v skupnosti
- ocenjevanje ustreznosti obstoječih oblik pomoči osebam z demenco
- krepitev moči oseb z demenco v vsakdanjem življenju
- izdelava individualnega načrta življenja

»PROVOJ«: Vojaška služba, zadrževanje in odhod

- **Skrb za nekdanje pripadnike SV**
- **Priprava na upokojitev**
- **FILM**

Učinkovitost obstoječih mehanizmov zagotavljanja socialne varnosti starejšim kmečkim prebivalcem

- Značilnosti življenja, glede na to, v kakšnem okolju preživljajo svojo starost.

- Rezultati:

a) Ranljivost (odkrito priznavanje revščine; težnja po ohranjanju samostojnosti, neodvisnosti)

b) Značilnosti socialne mreže (izhajajo iz številčnih matičnih družin in so v starosti obdani s številnimi potomci; pomen sosedске pomoči; v instituciji našli smisel življenja)

- Trdo kmečko življenje jih osebno ni bogatilo, ampak utrjevalo v skromnosti. Slednja je pri vseh še vedno močno prisotna.
- Spoznanja za socialno delo:
 - Heterogenost starejše populacije
 - Neenakomeren dostop do storitev in oblik pomoči
 - Nasilje in zlorabe starejših in starejšega kmečkega prebivalstva

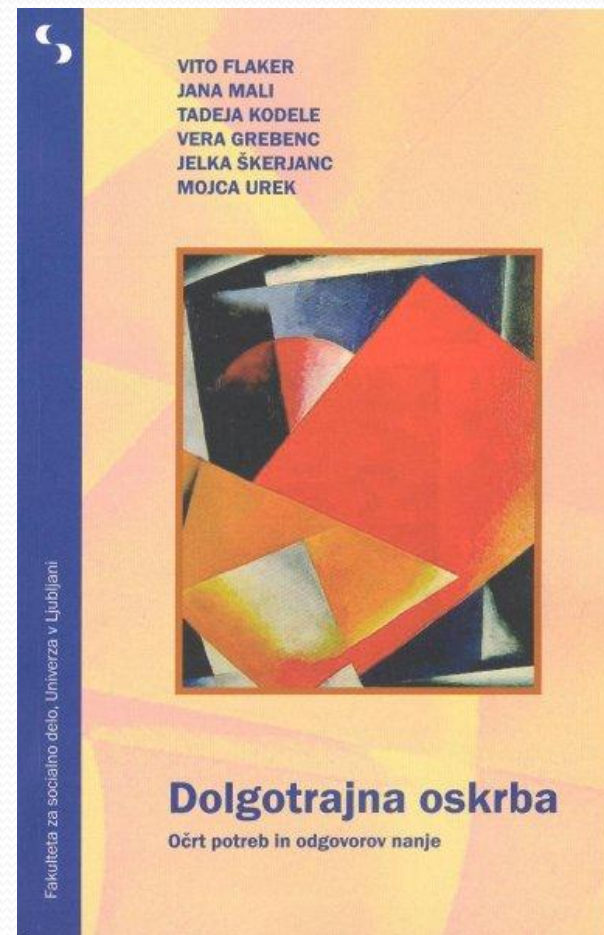

2. SKLOP

Vsebina

- Pogled v raziskovanje na fakulteti in oblikovanje monografije
- Katalog potreb
- Primeri iz prakse
- Katalog odgovorov

Pogled v raziskovanje in oblikovanje monografije

Namen: popisati in opisati situacije, v katerih se znajdejo ljudje z dolgotrajnimi stiskami, te situacije analizirati in ustvariti pregledno in povezano celoto.

- indeks ali katalog situacij,
- zemljevid področja.

Kako je živeti z dolgotrajno stisko in kako odgovoriti na posamezne stiske?

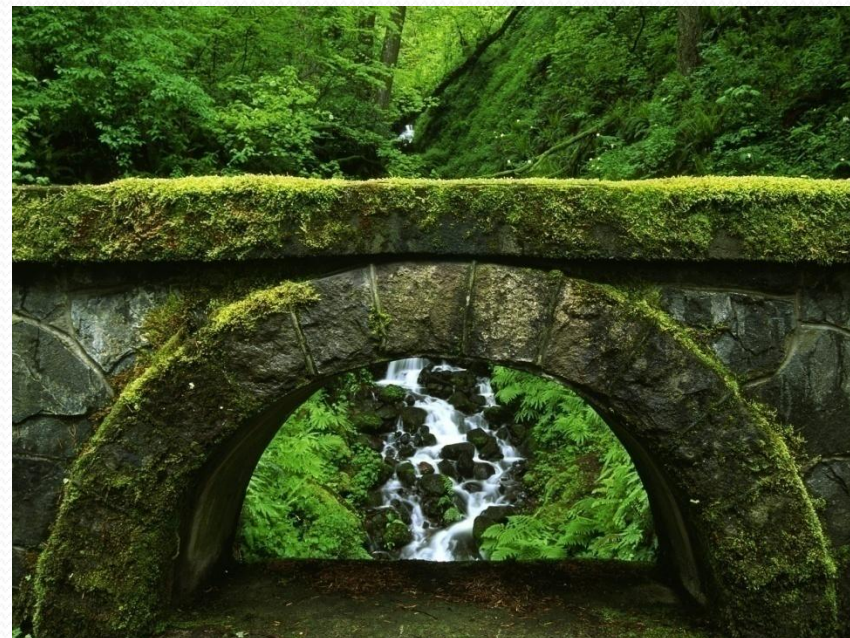
Pogled v raziskovanje in oblikovanje monografije

- Indeks potreb: situacije, v katerih se znajdejo ljudje z dolgotrajnimi stiskami, ključni dejavniki, ki zagotavljajo samostojno in neodvisno življenje v skupnosti, negativni in pomanjkljivi vidiki življenja v instituciji.

Pogled v raziskovanje in oblikovanje monografije

- Katalog odgovorov: tip služb in storitev, ravnanje akterjev v socialnem in zdravstvenem varstvu, ustreznejše metode, načini, spretnosti in ravnanja v socialnem delu in drugih strokah.

Koncept potreb

- Potrebe so tako političen, ideološki kot tudi praktičen in vsakdanji pojem.
- Pojmovanje potreb v socialnem delu

Koncept potreb v socialnem delu

- Razumevanje uporabnikove življenjske situacije
- Identificiranje možnosti, priložnosti (odgovorov) za samostojno življenje
- Identificiranje različnih oblik pomoči
- Razumevanje lastne življenjske situacije

Katalog potreb

Indeks potreb sestavlja osem glavnih kategorij:

1. Namesto hospitalizacije in institucionalizacije
2. Stanovanje
3. Delo in denar
4. Vsakdanje življenje
5. Nelagodje v interakciji
6. Stiki in družabnost
7. Institucionalna kariera
8. Neumeščенost in pripadnost.

Namesto hospitalizacije in institucionalizacije

- Kakšne potrebe (ne)krije namestitev v zavod ali bolnico
- Zakaj organizirati življenje izven ustanov?

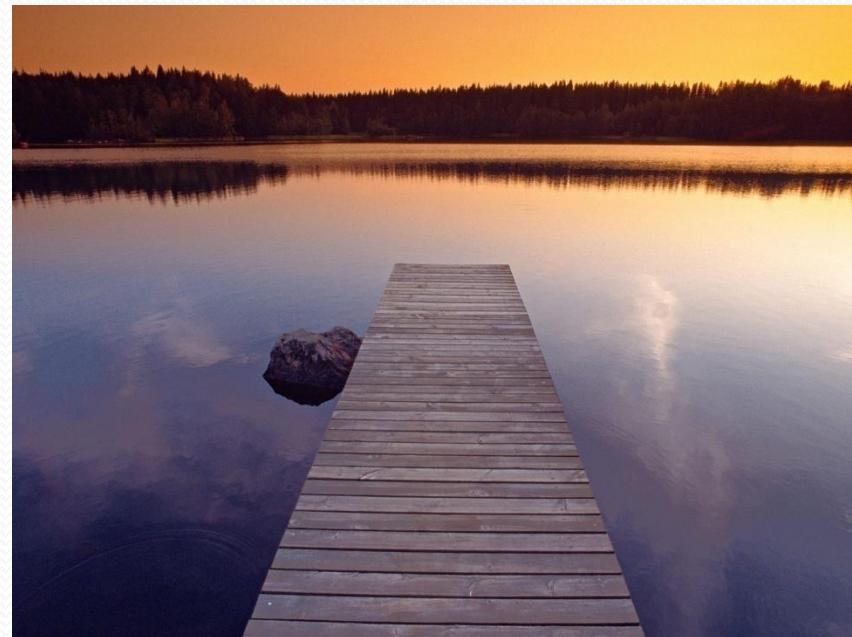
Stanovanje

- Situacije ljudi s potrebami dolgotrajne oskrbe, ki so povezane s stanovanjskimi težavami.
- Stanovanjske težave še povečajo osebno stisko.

Delo in denar

- Delo kot potreba in kot sredstvo za zadovoljevanje potreb
- Delovno mesto
- Denar
- Neplačano delo in druge dejavnosti

Vsakdanje življenje

- Vsakdanje rutine, potek dneva, dejavnosti
- Gospodinjstvo
- Prosti čas
- Opravki

Nelagodje v interakciji

- Interakcijski prekrški - niz prekrškov, ki bi jim lahko rekli tudi vljudnostni (odmaknjen pogled, kršitev vljudnostne razdalje, pretirana neposrednost ali zadržanost itn.), ki jih dnevno vsi delamo in hkrati tudi popravljamo (z opravičili, pojasnili ipd.).

Stiki in družabnost

- Brez drugega ne moremo obstati
- Stiki nas zaznamujejo, govorijo o tem, kaj smo, kdo smo, omogočajo, da ustvarjamo svet okoli nas

Institucionalna kariera

- Dejavniki, ki zaznamujejo posameznikovo institucionalno kariero.
- Različne ustanove, organizacije, službe in njihovo osebje in strokovnjaki.

Neumeščnost in pripadnost

- Nasprotujoče se težnje po osamosvojitvi, pripadnosti
- Osamosvajanje od družine, partnerja; osamosvajanje od institucije, strokovnjakov; samostojno življenje

Katalog potreb

Dva sklopa potreb oziroma situacij v življenju ljudi

1. Univerzalne (magistralne): po delu, stanovanju, družabnosti in stikih, vsakdanje življenje.
2. Specifične: potrebe, ki izhajajo iz institucionalne kariere, ki nadomeščajo institucionalizacijo, izhajajo iz interakcijskih prekrškov, protislovja neumeščенosti in pripadnosti.

Katalog potreb

- Univerzalne potrebe delimo na 4 registre:

Katalog potreb

- Naravni eksistenčni okvir potreb

Primer 1: stanovanje (zavetje pred neugodnimi klimatskimi razmerami)

Primer 2: delo (potreba po (telesni) dejavnosti, prehrana)

Primer 3: družabnost in stiki (potrebo po dotiku, spolnosti)

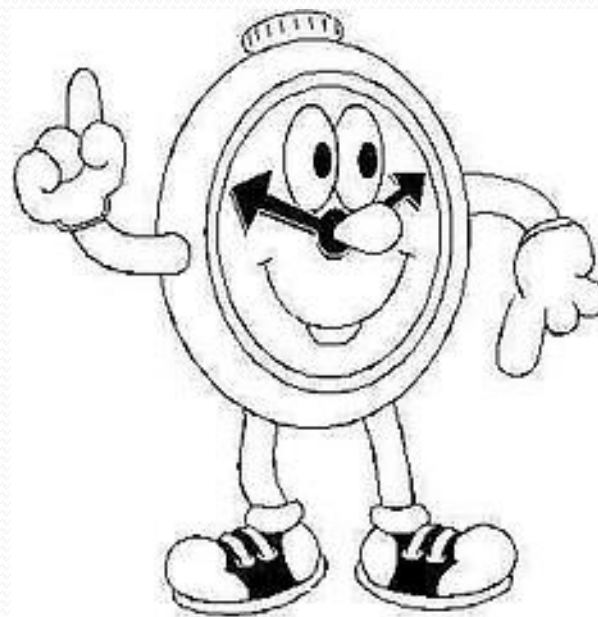
Katalog potreb

- Družbenonormativne in funkcionalne potrebe

Primer 1: Stanovanje moramo imeti (kot dejansko stvar in kot virtualni stalni naslov); omogoči nam, da ustvarimo zaseben prostor, samodeterminacijo (urejanje stanovanja), ima predstavitveno vlogo in družabno funkcijo kot tudi funkcijo prostora za hrambo osebnih predmetov in ustvarjanja družinskih, gospodinjskih in družabnih vidikov vsakdanjega življenja.

- Družbenonormativne in funkcionalne potrebe

Primer 2: Delo zagotavlja osnovni državljanski status, ureja ritem življenja, daje možnost identifikacije...

Katalog potreb

- Specifične potrebe

Pomagajo ohraniti ali povrniti možnost zadovoljevanja potreb na ravni eksistencialnih potreb in družbenonormativnih potreb.

Primer: stanovanje - gre za potrebe po lažjem dostopu do stanovanja, lažjem sklepanju stanovanjskega razmerja, dodatnem zavarovanju razmerja, podpori pri vzdrževanju razmerja in stanovanja itn.

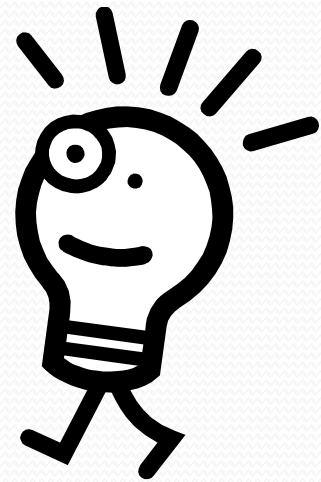
Kažejo na izredno ranljivost in negotovost.

Katalog potreb

- Inovativne potrebe – potrebe po novih odgovorih

Primer 1: Stanovanje - nove oblike sobivanja (npr. stanovanjske skupine in skupnosti), nove funkcije bivališč (zatočišča).

Presegajo ohranjanje in obnavljanje tipičnega zadovoljevanja potreb in ustvarjajo nove izzive ustaljenim izrazom osnovnih potreb.

Katalog potreb - Stigma

- Rdeča nit vseh sklopov
- Skupna značilnost ranljivih skupin
- Družbeno ranljivi (stigmatizirani) imajo težave zadovoljiti univerzalne potrebe, zato imajo posebne restitutivne (obnavljalne) in konzervativne (ohranjevalne) potrebe, zaradi svoje drugačnosti pa sprožijo tudi inovativne potrebe.
- Prikrajšanost, da bi zadovoljevali potrebe kot ostali(rec. nakupovanje obleke)

Katalog potreb - Stigma

- Ni mogoče trditi, ali prikrajšanost povzroča nalepko ali nalepka povzroča prikrajšanost:

Primer 1: ali brezdomstvo povzroča duševno stisko ali duševna stiska povzroča brezdomstvo,

Primer 2: ali problemi na delovnem mestu povzročajo paranojo ali paranoja povzroča probleme na delovnem mestu,

Primer 3: ali človekova stigmatiziranost povzroča osamljenost ali da človeka stigmatizira osamljenost

Katalog potreb - Stigma

V socialnem delu nas ne zanima, kaj je bilo prej, kura ali jajce, pač pa, kaj bomo s kuro in jajcem naredili.

Odgovarjamo na prikrajšanost in na nalepko.

Odgovori na potrebe

- Najprej obstajajo potrebe; da bi jih zadovoljili, moramo odgovoriti nanje. Po drugi strani pa odgovori že nastopajo kot označevalci potreb.
- Potreba po institucionalizaciji: Razmere v posameznikovem okolju morajo biti tako dramatične, da lahko udeleženci začutijo »potrebo po institucionalizaciji« in ker ni na voljo nobenega drugega odgovora, je institucionalizacija nujna in na koncu si jo vsi (včasih z uporabnikom vred) želijo.

Odgovori na potrebe

- Naša analiza je pokazala:
 1. Institucija ni potreba (je odgovor).
 - Zakaj torej: Ob **začetku leta 2010** je bilo v Sloveniji na voljo **19.087 mest** v **94 domovih in posebnih zavodih** na **112 lokacijah**. Od tega je v:
 - **javnih domovih** za starejše **13.706 mest** v 55 zavodih na 73 lokacijah,
 - **zasebnih domovih** za starejše **3.865 mest** pri 34 izvajalcih s koncesijo na 34 lokacijah,
 - **posebnih zavodih** za odrasle **1.516 mest** v 5 zavodih na 5 lokacijah.
 2. Institucionalizacija ni nujna, je slab odgovor na potrebe po gotovosti, razbremenitvi in smislu.
 3. Odgovorov je veliko, uporabljajmo jih v ansamblu in precizno glede na posameznikovo situacijo.

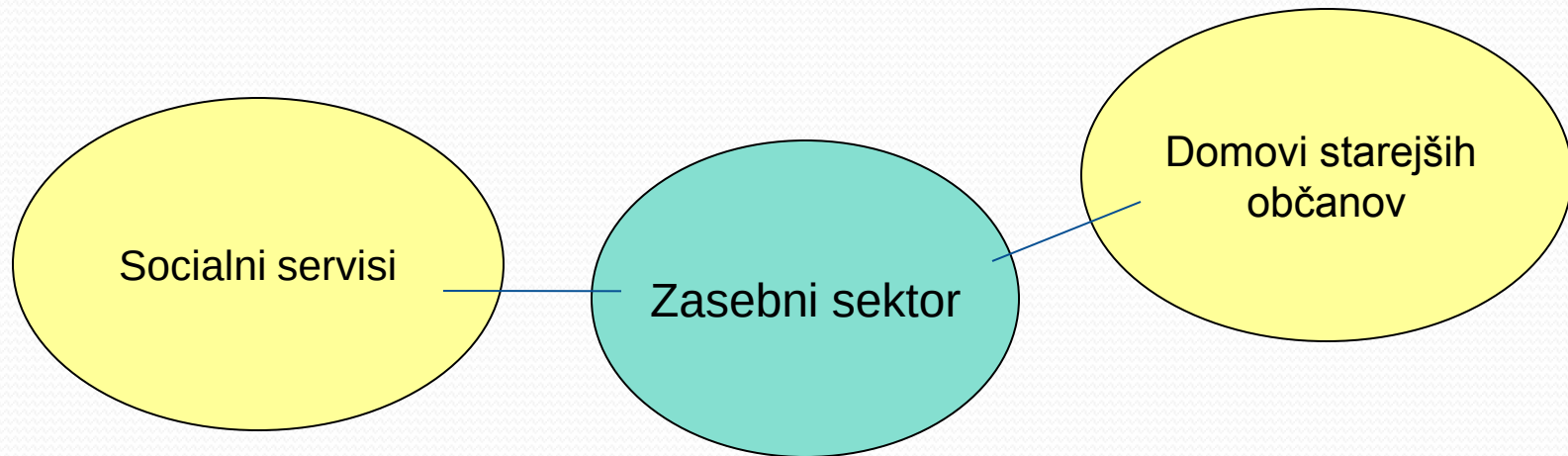
Odgovori na potrebe

- Glede na to, da podobni odgovori odgovarjajo na različne potrebe, je mogoče na isto potrebo odgovoriti na različne načine.
- S tem smo potrdili, da odgovori dejansko izhajajo iz potreb, da je stiska primarna in odgovor sekundaren.

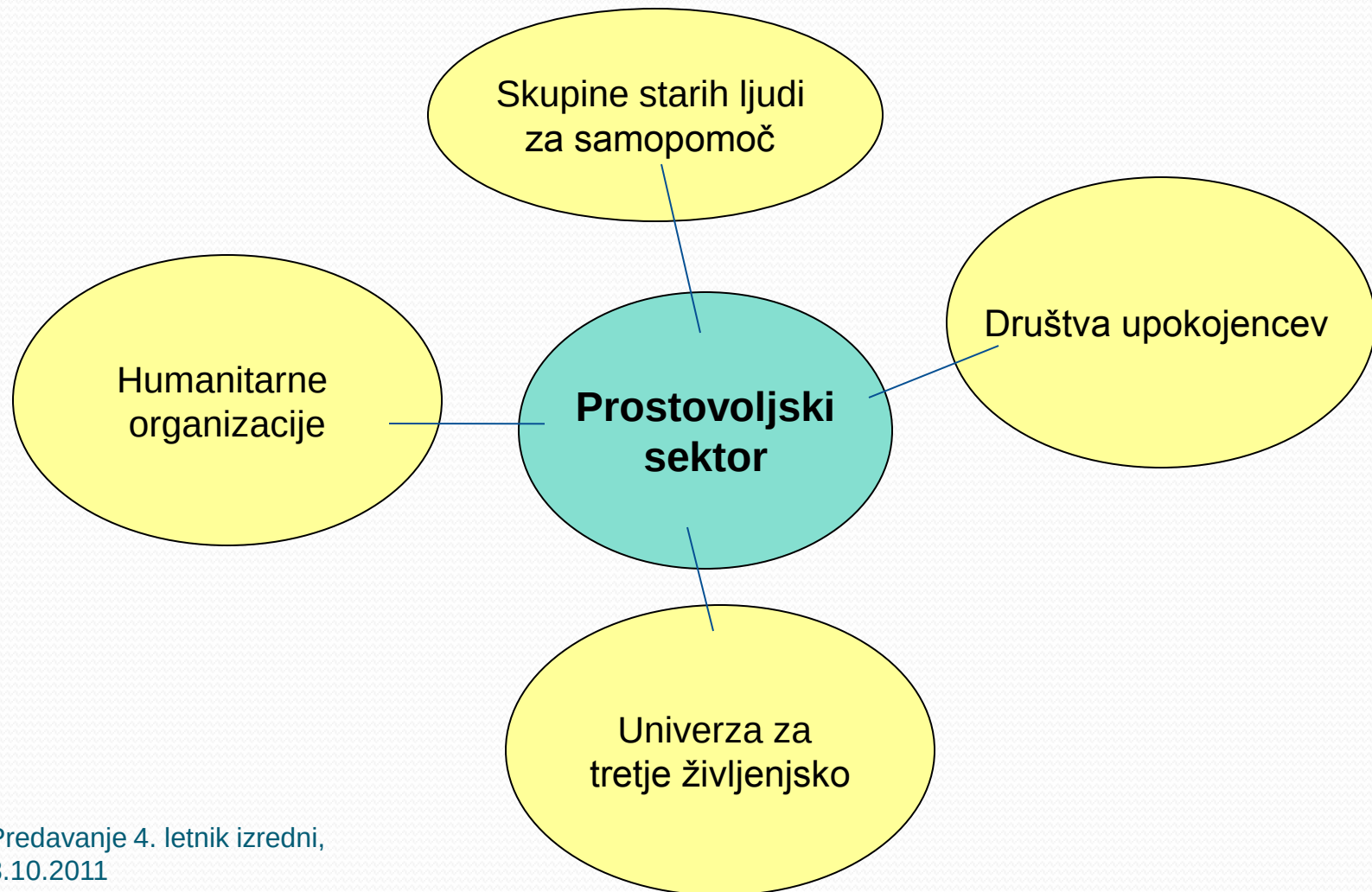
Zemljevid služb na področju skrbi za stare ljudi

Zemljevid služb na področju skrbi za stare ljudi

Zemljevid služb na področju skrbi za stare ljudi

Odgovori na potrebe

- Potrebe, še toliko bolj želje in nuje, nastanejo v konkretni situaciji. To pa vodi v nestalnost, izpostavljenost spremembam in posegom od zunaj.
- Ljudje so pogosto želeli, da jih drugi pustijo na miru, ali pa jih stalnost spremembe potisne v “vdanost v usodo”.

Življenje v moderni industrijski družbi se v
bolezni in zdravju, pri delu in igri vse bolj
odvija v organizacijskih okvirih, v institucijah.

INSTITUCIONALNO VARSTVO STARIH LJUDI

Osnovni namen je v največji možni meri zadovoljiti potrebe, ki si jih posameznik ni več zmožen zagotoviti individualno.

INSTITUCIONALNO VARSTVO STARIH LJUDI

- Institucionalno (domsko) varstvo je ena od oblik varstva starejših ljudi, ki je po kriterijih Organizacije združenih narodov namenjena približno 5 odstotkom starostne populacije nad 65 let.
- V Sloveniji je med različnimi oblikami skrbi za stare ljudi prav institucionalno varstvo najbolj razširjeno.

Slovenski model institucionalne pomoči

1. Gibljivi in negibljivi stanovalci so prostorsko povezani v isti stavbi.
2. Bivalni pogoji in normativi za strokovno osebje so poenoteni na državni ravni.
3. Z zunanjo dejavnostjo se institucija odpira navzven in povezuje z zunanjim okoljem.

Slovenski model institucionalne pomoči

- Institucionalno varstvo je oblika obravnave v zavodu, drugi družini ali drugi organizirani obliki, ki upravičencem nadomešča, dopolnjuje ali zagotavlja funkcijo doma ali lastne družine.
- Obsega osnovno oskrbo in socialno oskrbo v skladu s predpisi s področja socialnega varstva ter zdravstveno varstvo po predpisih s področja zdravstvenega varstva.
- Osnovna oskrba zajema bivanje, organiziranje prehrane, tehnično oskrbo in prevoz.

INSTITUCIJA

je organiziran sistem napisanih in nenapisanih pravil dnevnega bivanja, ki omogočajo maksimalno prostorsko povezanost (skupna jedilnica, skupni prostori za popoldanski počitek, skupna rekreacija) in minimalno stopnjo zasebnosti in samostojnosti.

INSTITUCIJA

- Podatki potrjujejo tudi, da so domovi za stare institucije, v katerih je življenje velikega števila ljudi omejeno na en sam prostor. Povprečna velikost slovenskih domov za stare je po podatkih Skupnosti socialnih zavodov (Kaučič 2006: 2) 213 mest za stare ljudi, kar narekuje specifično organizacijo življenja in dela v instituciji.

Prihod v dom

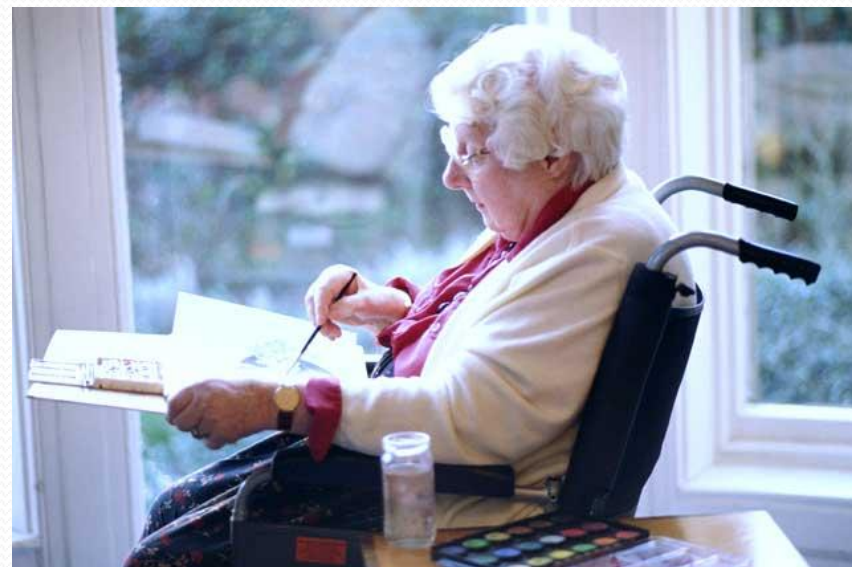
Prihod v dom pomeni za starega človeka veliko več kot le preselitev iz enega v drug kraj.

Bolj se mora prilagajati življenju v domu, kot pa se dom prilagaja njemu.

Prihod v dom

Lahko za starega
človeka predstavlja
izgubo vseh dotedanjih
socialnih stikov, kar se
pogosto konča s
popolno socialno
osamo.

HIŠNI RED

Sestavljajo številna pravila in zahteve, ki so prilagojene dnevnemu in tedenskemu tempu dogajanja v domu

3. SKLOP

ODNOS DO STARIH LJUDI

Eurobarometer 2009

- Vsak četrty Slovenec meni, da so starostniki breme za družbo
- Grožnja za medgeneracijsko povezovanje
- 1/3 vprašanih meni, da vlada dovolj naredi za medgeneracijsko povezovanje

Eurobarometer

Vprašani pogrešajo:

- večjo iniciativo lokalnih oblasti in javnih centrov,
- ni namenjene dovolj pozornosti v šolah.

1. Večina starih ljudi po 65. letu je slabotnih in bolehnih.

DA

NE

2. Stari ljudje so pogosto zmedeni in pozabljivi

DA

NE

3. Stari ljudje so po večini osamljeni in izolirani od
zunanjega

sveta

DA

NE

4. Večina starejših je revnih, predstavljajo finančno breme za
družbo in so neproduktivni

DA

NE

5. Stari ljudje se osebnostno spremenijo

DA

NE

6. Stari ljudje živijo le v preteklosti

DA

NE

- vaja

takole pa na stara leta.wmv

STEREOTIPI O STAROSTI IN STARIH LJUDEH

- Prevladujoči stereotipi ali predsodki o starosti in starih ljudeh so v glavnem vezani na naslednjih **pet lastnosti**:
- vsi starejši ljudje so si med seboj podobni,
- stari ljudje so senilni,
- so konservativni,
- so neproduktivni in so izkoriščevalski.

Tako so stari ljudje pogosto prikazani v medijih, filmih, v smešnicah, slovstvu, tako jih opisujejo ljudje v pogovorih.

Dove® believes in pro•age™, not anti-age

Dove® wants to instill a new attitude in the anti-aging category – from negative and fear-driven to affirmative and hope-driven. In doing so, we hope to encourage and inspire more women to see the potential that lies within their skin and hair. And themselves. Dove® pro•age™ is our commitment to women who are entering the most exciting stage of their lives.

87% of women believe they are too young to be old...

- 👉 read the Dove global study on beauty and age
- 👉 NEW! ways to explore mind, body and spirit

-
- Kot vsi stereotipi so tudi starostni stereotipi pomanjkljivi, ker pretiravajo, posplošujejo in pogosto sploh ne ustrezajo resnici.
 - Ne samo, da enostransko in nepravilno stigmatizirajo starega človeka, temveč tudi vplivajo na njegovo doživljanje in vedenje.
 - Ljudje se zlahka počutijo starejše, kot so v resnici.

RABA BESEDE STAR

- govorimo o STAREJŠIH LJUDEH in domovih za STAREJŠE OBČANE s čimer želimo omiliti starost starih ljudi.
- govorimo tudi o OSTARELIH, čeprav z besedo označujemo stanje, videz in pojav nekega človeka ali stvari.

KAKO NAPREJ?

- Pred sedanjo družbo je postavljena naloga, ki zahteva drugačno sprejemanje obdobja staranja in starosti kot smo ga bili vajeni do sedaj.
- Različna življenjska obdobja, ki smo jih do sedaj definirali na osnovi starosti, danes tej delitvi ne ustrezajo več.

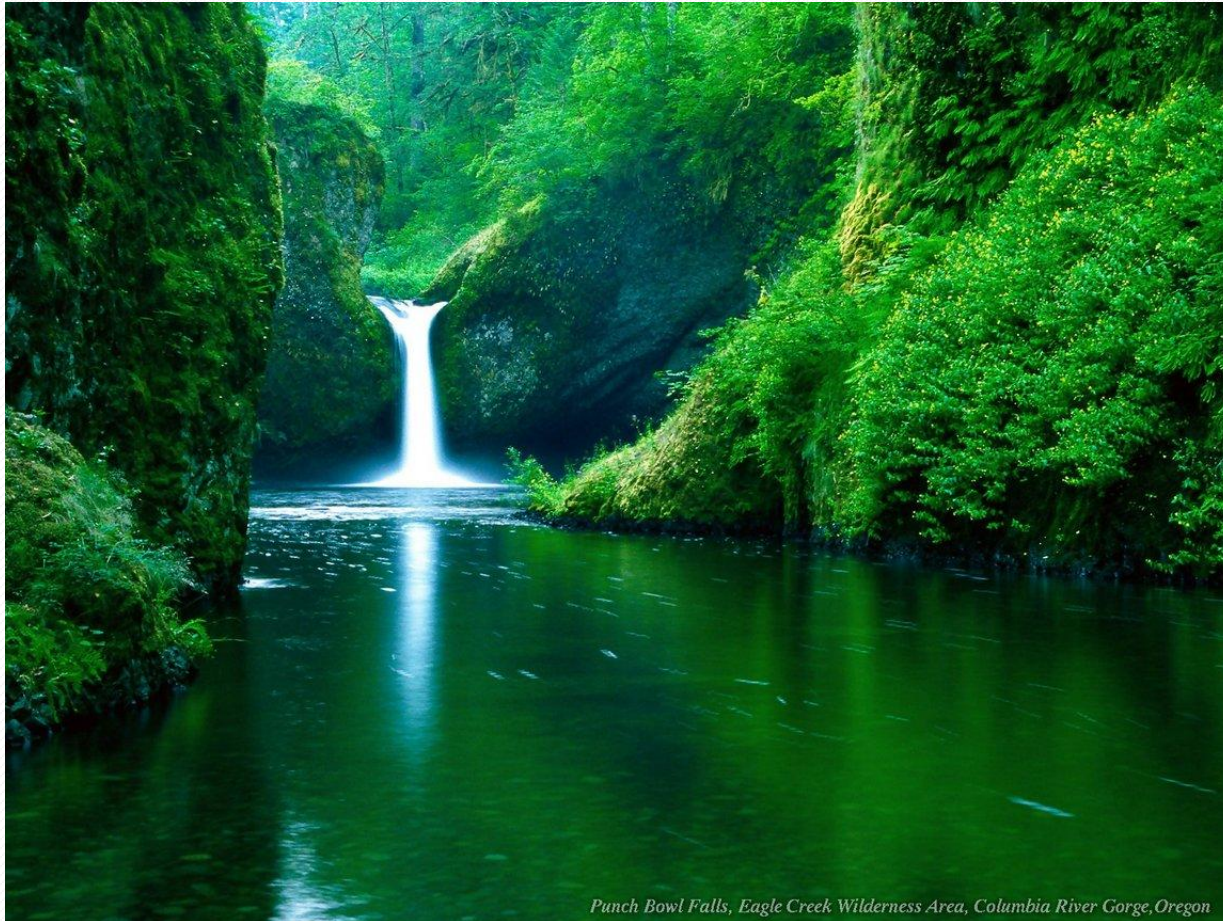
ZAKLJUČEK

Ni važno koliko, temveč kako živimo.

P.J.Bailey

Hvala za pozornost in sodelovanje!

Punch Bowl Falls, Eagle Creek Wilderness Area, Columbia River Gorge, Oregon